

Comentaris a un fragment recitat

1. Portats, per atendre les visites que sovint honren el nostre LABORATORI DE FONÈTICA, a fer inscripcions improvisades sobre l'aparell registrador de la paraula, ens havem acostumat ja de temps, i per raons de simpatia o de rutina que no ens sabriem pas explicar satisfactoriament, a recitar la següent estrofa d'En J. Verdaguer :

Veus eixa mar que abraça — de pol a pol la terra?
En altre temps d'alegres — hespèrides fou hort.
Encara el Teide gita — bocius de sa desferra,
tot braolant com monstre — que vetlla un camp de mort.
(*L'Atlàntida*, cant I.)

Aquestes impressions, la majoria de les quals, com es pot comprendre, no resultaven aprofitables per a fins científics, ens feren concebre la idea, a còpia de repetir-les, de cercar-ne la utilització, esmerçant, en quant fos possible, una major cura en executar les futures experiències. Hi contribuï poderosament la troballa feta, entre les nostres col·leccions de material, d'una fulla contenint la mateixa estrofa registrada a Hamburg, en el Laboratori de Fonètica de l'Institut de Llengües Colonials, el dia 7 de maig de l'any 1914.

Heu's aquí el fonament d'aquest article de *Comentaris a un fragment recitat*. La tasca d'establir comparances entre diferents moments d'impressió de la paraula, recollits sense mires a un estudi, sense cap perjudici, no podia ésser més suggestiva. Per això ens decidim avui, en inaugurar les publicacions del nostre

LABORATORI, a acoblar les fulles disperses que fan per al nostre objecte, i a estudiar-les, fent-les acompanyar d'altres que, reproduint el mateix fragment, són degudes també a altres subjectes. Totes deu, excepció feta de l'assenyalada amb el núm. I, obtinguda amb el laringògraf, han estat, doncs, executades amb el quimògraf, un tambor petit de 15 mm. i l'embocadura recollint directament l'aire de la boca.

2. Donem aquí la transcripció fonètica de l'estrofa més amunt anotada, que ens ha de servir en endavant de punt de partida:

*bèuz eèè már k ebráse de pòl e pòl le tère?
 en altre tèmz d'elègrez espèridès fou òrt;
 enkàre l' tède jite businz de se desfère,
 iòb breulán kom mònstre ke bèll ún kam de mòrt.*

No cal dir que la transcripció precedent reflecteix la pronunciació normal del català del centre, o, millor dit, del català literari. Resten, doncs, excloses les variants dialectals en el sentit propi de la paraula. Els subjectes són, ultra l'autor (B), els amics M. de Montoliu (M) i E. Vallès (V), els noms dels quals consignem agraïts.

Respecte de la transcripció del nostre text, cal observar encara que, si bé el caràcter de les vocals i de les consonants es pot donar com a suficientment i avinentment assenyalat, el que toca a l'accentuació és palesament rutinari. Car hi havem accentuat senzillament totes les vocals de les paraules que, pronunciades isoladament, ja d'elles porten accent o són tòniques. Això no correspon, naturalment, a l'accent rítmic del vers, i menys al de la recitació, que, com es podrà veure més avall, ofereix oscil·lacions diverses. Per corroborar ço que acabem d'observar, fixem-nos en l'accentuació diferent que ofereix la nostra estrofa, marcant els accents solament allà on, en aquest moment donat, en recitar-la, tenim el sentiment de carregar principalment l'ictus:

*bèuz eèè már k ebráse de pòl e pòl le tère?
 en altre tèmz d'elègrez espèridès fou òrt;
 enkàre l' tède jite businz de se desfère,
 iòb breulán kom mònstre ke bèll ún kam de mòrt.*

3. El que diem respecte de l'accentuació, pot i ha de dir-se també de les pauses consegüents en el recitat. Així, i per deixar ja consignada una particularitat que afecta les nostres experiències, exposem les pauses que han executat els tres subjectes, les quals pauses no són tingudes en compte en les taules-quadros de la quantitat dels sons. Les dites pauses són com segueixen:

bəuz eə mər k ebrásə...

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
50	27'50	30'50	45	31'50	50	26	—	11'50	—

də pól e pól le tère |

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
316	56'50	88	74'50	85	89'75	61'25	60'25	74	61

en áltre tēnz d'elégrez espérides fəu ört |

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
314	27	75	57'25	64'50	57	68	22	36'50	31

Solament l'experiència IV presenta aquí una pausa de 13 cm. darrera el mot *tēnz*.

ənkərə l tēde jite...

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
—	4	11'75	17'50	18	32	47'50	—	—	—

bəsinz də sə deşfère |

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
167	21	22'50	45	48'75	47'25	50	34'50	48	32'50

təb brəulán kəm mənstre...

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
23'50	12	8'25	26	10'50	22'50	15'50	—	—	—

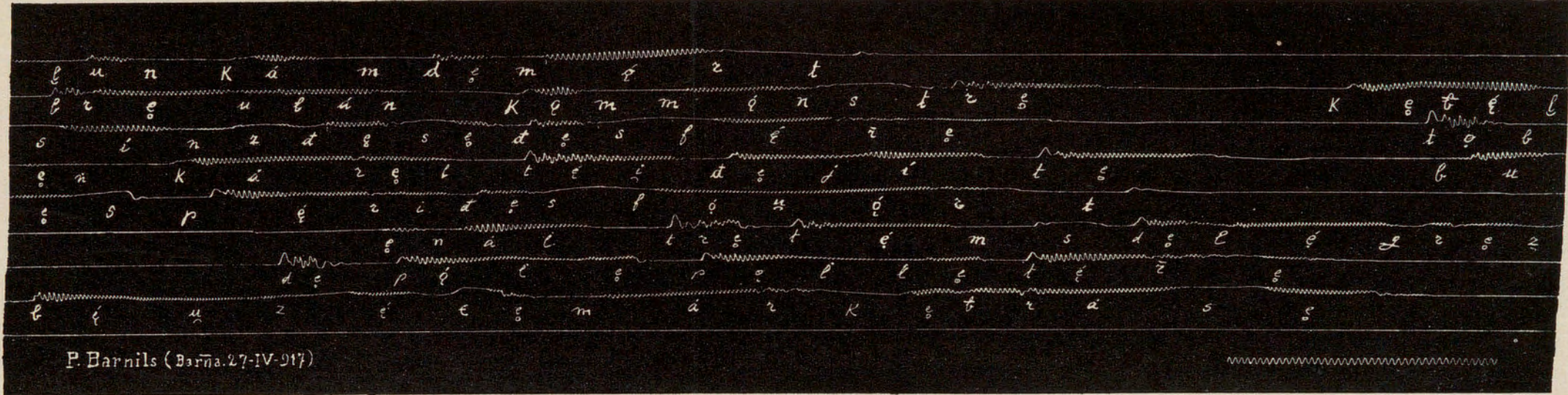
4. Dels quatre versos de l'estrofa, no n'hi ha, com es pot veure, sinó un, el segon, que hagi estat recitat sense pausa entre els dos hemistiquis, la qual cosa és probablement atribuïble al caràcter adjectiu d'*elégrez* que, en el nostre cas, seguit d'una pausa, hauria

mantingut una suspensió de sentit incomplet. Fora d'aquí, un cas semblant es pot donar com a excepcional, i encara cal fer constar que sempre que es presenta es tracta dels subjectes *M*, *V*, que, a jutjar aquest fet, s'han deixat portar més per l'accent sintàctic que pel que podríem nomenar estilístic.

Quant a la duració de les dites pauses, no sabríem trobar cap relació constant entre les xifres que ens permetés treure'n alguna conseqüència. D'altra part, no pretenent fer en aquest article un estudi sobre el ritme fisiològic que poguessin reflectir els nostres recitats, tampoc és necessària aquella. Nogensmenys, cal apuntar un fet que es desprèn d'una senzilla revisió de les xifres consignades. Aquest fet es reporta al caràcter arrossegat, podríem dir solemnia, de la dicció. Així es pot veure com, abstractió feta d'algun cas isolat, les pauses dels diferents subjectes, en els dos primers versos, són més llargues que en els altres. I, dintre aquells, tenen encara el màxim les pauses corresponents al segon hemistiqui del primer vers.

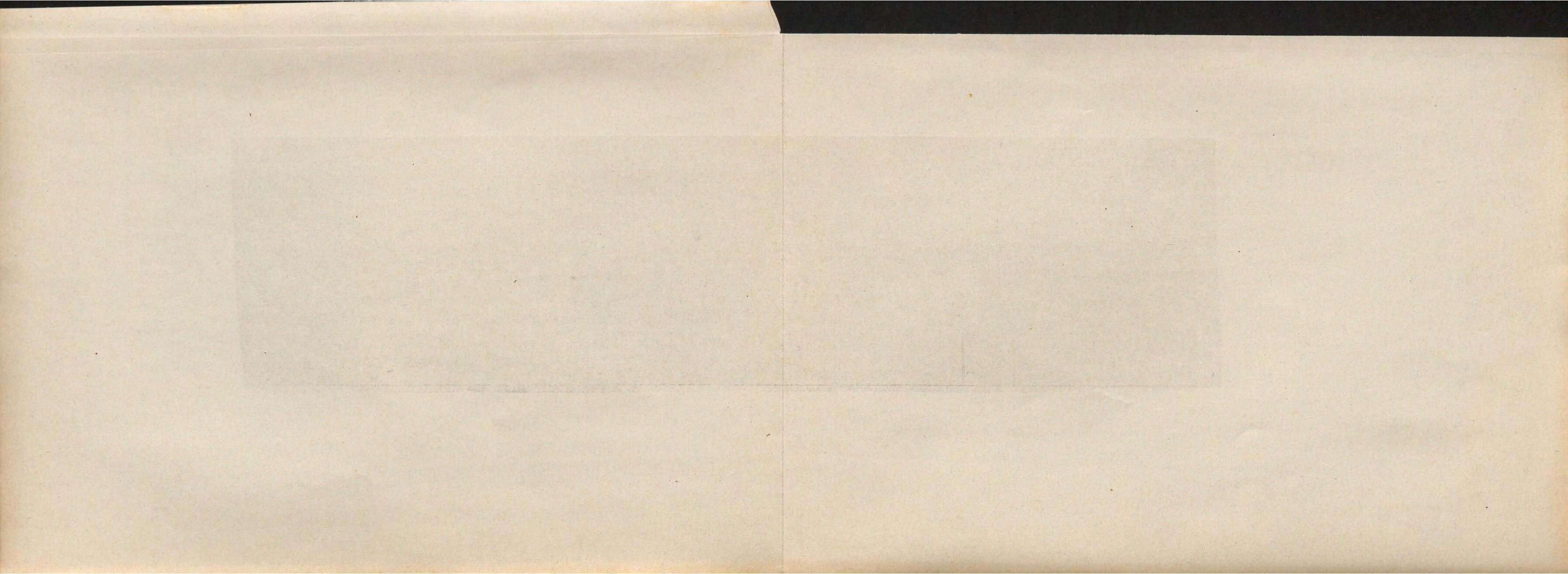
Anotem també, per a l'experiència I del subjecte *B*, en tots els hemistiquis, una major durada de les pauses en comparació amb la que ofereixen les dels altres subjectes. Aquesta particularitat, que, de moment, sembla no tenir importància, assenyalada ja una curiosa relació amb la producció general dels sons de l'estrofa, com es pot comprovar més avall amb les quantitats, també màximes, que donen sovint les mesures dels traçats del dit subjecte *B*.

5. Donem a continuació, expressats en centèsimes de segon, els resultats obtinguts mesurant, fins on ha estat possible, tots els sons que integren el fragment recitat en les diferents experiències, de les quals en reproduïm una com a mostra (fig. 1):

Reducció de 47 X 11'50 cents., mida de l'original

Fig. 1

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
b	16	12	9	25	10	18'50	18'50	29'75	19'75	20'25
è	19	12'50	14'50	10'25	14'75	20'50	7	13	16'50	15'25
u	9	16	20	18'50	19'75	16	8'25	16'75	19	22'50
z	10	19'50	11	13	14'75	5	13'75	15	7'75	8
è	20'50	14'75	16	10	10'75	12	15'50	12'25	12	11'75
e	17'50	11	7'50	12	12	11'50	20	11	9'25	12
è	21'50	12	10'25	9	7'75	11	10'75	6	9'50	13
m	6	8	10'50	10'50	11'50	11	8'75	8'50	4	6
à	22	23'50	16'50	16	24	19	15'50	13'50	35'25	27
r	9'50	9'25	13'50	13	9'25	11'25	21'75	16'50	9'50	10'50
k	19'25	13	17'75	16	16	16	2'25	16	9'75	15
è	14	7'50	9	10'50	7	7'75	13	9	6'75	9'25
b	13	10'75	13'50	10'50	10'75	13	6'50	4	11	7'75
r	10	5	4'50	6	4	5'50	9'25	7	5'50	3
à	30'50	22'25	25	19'50	22	22	15'75	12'50	16	17'75
s	19'50	16'50	16'50	17	13'75	15	10'75	12'50	9	12'25
è	46'50	28	27	17'50	26	22'50	11'25	7'50	20'75	19
d	16'50	15'50	12	13	13	16	8'75	23'25	10'25	11
è	13	9'25	7'50	7'25	6	6'50	10	9'75	24	?
p	13	14'50	13'75	13	13'25	13'75	8'50	7	11'50	?
ò	13'75	11'25	15	14	11'25	15	12'50	16	9'25	18
l	24	11	9	12	18	11'50	14	16'50	9'75	8'25
è	16	22'50	23'50	8'75	8	9'50	7'75	10'50		?
p	11	18	14'75	14	13	15	14	11'25		12'50
o	15'25	10'75	19'50	9	11'50	13	21	15		11'25
l		14'50				11			26'75	
l	31'50	12	11'50	24'50	22	15'50	11			13'50
è	13	6	10'75	10'50	9	10	13'25	14		20
l	9'50	9'25	11	10'50	10	10'50	9	7'50	4'75	9
è	34	20'50	22'25	19	16'50	16	12	12	20'25	18'50
r	14'75	21	13	20	18	14'25	16'25	16	8	11'25
è	39'25	20'50	20'50	12	15	15	8	9'50	24	25
è	22'50	18'50	6	7'50	7	8	7'75	9	6	9'50
n	18'50	7'25	6'25	6	6'75	10	4	9'50	3'75	5
à	13	12'25	12'25	13'50	8'50	13'75	10'25	13'25	12'75	11'50

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
l	?	16	14	6'50	13	10	14'75	6'50	9	8
t	9	12	8	15'75	14	15	12'50	12'75	11'25	10'25
r	3'75	4'50	18	7	4'50	6	8'50	6	5'50	6
ē	17	9'75	29	7	6	7	7	7	5'50	7
l	11	7	16	12	10'25	10'50	7'75	6	7'25	8'25
ē	29	10'50	8'25	24	23'50	22'75	10	8	7	22
m	11	8'75	7	17	13	17'50	5'25	17'75	11'75	8
z	26'50	24'75	8'50	11	12	13	26'75	19'25	12	8
d	17'50	11'50	4	9	7	8	4'25	8	6'50	6
ē	27	11	8	7	6	9'50	15'75	10'25	6'50	10'25
l	6'50	6'25	6	8	7	9'50	4	3'25	4'50	4
ē	18'50	24	19'50	18'50	25'25	18	9	12	26'25	12
g	5	11'75	5'75	7'75	5'25	8	10'75	11	5'25	3
r	18'50	5'50	8'75	6	7	4'50	4'50	3	14	8
ē		9'50	27	7'75	9'50	6'75	12	11	14'50	12
z	10'50	8'25	8'50	6'50	6'50	7'75	8'50	12'25	12'25	9
ē	18	6'50	11'75	11	11	10'50	10	9'75	?	?
s	14	12'50		15	10	11'25	12	11'50	?	11
p	16'50	12	5	12	14'75	15'75	17	15'50	8'50	11'25
ē	30	19'75	23'50	18'50	22'25	18'50	10	9'50	14	15'25
r	6	4'50	4	2'75	3	4'50	4'50	4'50	2	3
i	19'50	7'25	10'75	11	10'25	13	10	8	11	11
d	5'50	7	3'25	8	6'25	4'50	4	4	2'75	5'50
ē	13'75	8'50	14'75	7'50	9'50	9'50	15	13'25	12'50	9
s	12'25	8'50	15'50	7'50	12'50	10'75	24'50	18	9	9
f	14'75	11'50		9	6	9'50	15'25	11'50	6'50	10
ô	17'75	15'50	16'25	8'50	10'25	18	14	9'50	6'50	15'50
u	5	13	9	11'25	16'50	7'25	5'75	5	19'50	7
ô	14'50	22'75	24	19	17	23'50	20	16	16'75	30
r	22	10'50	11'25	10'25	9'75	10'50	8'75	10'25	22'50	9'50
l	?	27	22'50	35'50	33'50	38'50	32	28	41	37
ē	12	20'50	9	7	5'50	7	7'50	6	7'75	8'25
ñ	7'50	13	10'50	9	7	10	11	16'50	11'25	12'25
h	16	13	14	14'50	15'25	19'50	16'50	12'50	11'50	13

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
<i>d</i>	22	30'75	25'75	19'75	25	22'25	16'25	14	17'50	16
<i>r</i>	19'50	4'50	3	3	3'25	6	3'75	3	4'50	4
<i>q</i>	30	6	8'50	7'25	14	8'75	8'75	7	10'25	12
<i>l</i>	18'25	10'75	10'50	12		8	15	10'25	7'50	6'25
<i>t</i>	16	10'50	11	14	13	14'50	22	16	10	10'25
<i>q</i>	34'25	11'75	12'25	17	11'25	15'50	14	15'50	13	16'25
<i>i</i>	21'50	23	16'50	12	12	11	15'25	12'50	13'75	12
<i>d</i>	7	4'75	3'25	8'50	9'75	9	8	3	7	5
<i>q</i>	17'50	6'50	12	15'50	8	16	24	12'50	14	10'25
<i>j</i>	16'50	5	9'25	7'50	13	9'75	4'50	7	5'75	7'50
<i>i</i>	33	36'50	43'25	18'50	20	14	13	12	12	10
<i>t</i>	11'25	9'75	10'50	12	9	11	9'50	10'50	8	10
<i>q</i>	20	25'50	24'25	23	24	11	13'75	13	8'50	8'50
<i>b</i>	5'50	14	17	9'25	9'50	10'25	28'25	9'50	5'50	7
<i>u</i>	8'50	12'50	15'50	10'50	12'25	8	14'50	9'50	12	11
<i>s</i>	16	14'50	12'50	14'50	11	13	7	6	4'75	9'50
<i>i</i>	17	12'50	17	11'75	11'75	11	13	13'50	12'75	14'50
<i>n</i>	15'50	7	6'50	12'25	10	13'25	5'25	14	7	9'50
<i>q</i>	20'50	15	14	10'50	8	11'25	12'50	17'25	5'75	9
<i>d</i>	8	6'50	6	7'50	7'75	6'50	5	4'50	9	6
<i>q</i>	12	10'25	12	9'50	9'75	7'50	13'25	9'50	11	8
<i>s</i>	14	9'50	9'75	10'50	10'75	11	6	8	7	7'25
<i>q</i>	14	13'50	10'50	6'25	7	7'25	11	9'50	?	8
<i>d</i>	9	5'25	4'50	8'50	7'50	7	8'50	3	?	3'50
<i>q</i>	11'50	9'50	11'25	9	9'75	11	8	11	19'50	9'50
<i>s</i>	13	8	11'75	8'25	11'50	13	6	14'50	12	9'75
<i>f</i>	20	15'50	12	12	7'75	13	18'50	15	7'25	9'25
<i>q</i>	25	26	23	20	18'25	22'50	12'50	10'25	18'50	17'50
<i>r</i>	12	22	14'25	17'25	16'75	15'50	14'50	10'50	9'25	12
<i>q</i>	44'50	21'75	24'50	21'25	14'50	21'50	11'75	8'50	21	19'25
<i>t</i>	13'50	17	43'25	18'50	16	22'25	25	32	9	11'50
<i>q</i>	14'25	7	10'50	6'25	9'25	9'75	11	8'50	8	9
<i>b</i>	23'50	29	10'50	8'50	7	22'50	39	15	7'50	8'50
<i>b</i>				15	13'50			10'50	14'75	16'75
<i>r</i>	17'50	6	3'50	6'75	7'50	9'50	4'50	3'50	7'75	4'50

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
e	9'50	9	13'50	7	6'25	9	6	6	5'50	14
u	16	18'50	27	9'50	13	14	7'50	10'50	12	11
l	13		5'25	4	9'25	3	14	4'75	5'25	4'50
á	21'25	14'75	25'50	18	14'75	14	21'25	21	22'50	15
n	26'50	12'25	12'75	11'25	15'75	11'50	15	19	15	17'25
h	13	10'75	12'50	11'25	11	11'50	17'50	8	9	8
ó	13	8'75	7'75	8	11'50	7'50	9	10	13	8
m	13'50	19'50	15'50	19	10	20'50	15'25	21'50	12	11
m										
ó	14	22'50	18'50	18	15'50	16'50	19'50	8	15'50	13'25
n	14'25	9	6'50	8	5'50	11	19	11	12'50	13'50
s	10'25	11	14	10'50	14'75	11'25	16'50	16	10'75	8'50
t	6'50	12'50	7'50	9	9'50	10	13	11'50	6	7'25
r	13	6	6	6	5	6	8	7'50	4	6'50
e	21'50	16	27'50	19'50	22	12	17'50	14	8'50	12'25
k	12'25	25	13'50	11'25	12	13	22'75	23	6'50	9'50
e	15	8	10	10	6'25	9	13	10'25	6'75	8'25
b	15	4	6	4	5'25	11	16'25	4'75	6'75	6'50
e		11'50	14	14	16'50	12'25	19'75	11	12'25	11
l	12	13	18'50	11	18'50	8	8'50	20'50	12'50	8'50
l	10			7'25		8'50				
u	32'50	11	8	5'75	8'	8'50	15	13'50	5'75	7'25
n	25'50	4	12	10	9'25	11'50	17'75	13'50	7'50	13'25
k	6	3'50	8	10'25	11	10'50	22	12'25	11	8'50
á	19'50	12'50	15'50	9'50	10'50	9'50	11'50	11'50	10'75	10
m	13'50	8'50	16	10'50	10'25	12'50	29	14'50	6	16
d	19	6'50	5'25	9'50	8'75	13'50		15'50	16	10
e	20'75	13'75	7'50	8'50	9'50	9	8'75	8'50	13'50	10
m	7'25	20	8	8'50	8'50	10	7	5'25	3	5'50
ó	24'50	26	32'25	12'50	24	27'25	10'50	11'50	22'50	22
r	31	12'75	11	16	6'25	10	18	9	6	9
t	?	28'50	23	27'50	26	50'50	29	27	38'25	21'50

6. És una cosa manifesta que les quantitats exposades en les taules precedents no ens ofereixen un reflex imponent d'igualtat entre els diferents exemples. Això hauria estat, al nostre entendre, precisament una cosa estranya, car no pot pensar-se en una disposició d'esperit constant en un mateix individu en diferents períodes de temps, i menys en una disposició d'esperit exactament igual en diferents individus. A aquest fet d'ordre psico-fisiològic creiem, doncs, principalment atribuïble la impressió de desconcert que produeixen les nostres columnes de xifres. Nogensmenys, i en darrer terme també reportable a un fet del mateix ordre que l'indicat, no resulta difícil trobar una certa orientació en aquelles dades, que permet entreveure una tendència a la uniformitat rítmica dintre la relativitat de cada experiència.

Així, podem constatar fàcilment que cap de les línies horitzontals de les taules, on van exposades les mesures de cada so corresponent a cada experiència, presenta una diversitat tan absoluta que no permeti agrupar un mínim de dos resultats dins una mateixa quantitat de temps determinada. I en dir això no ens referim pas especialment a les xifres d'una o més experiències que resulten exactes. Considerem això més aviat com una cosa d'atzar, i no volem pecar de rigoristes atribuint-li una valor que segurament no té. Convençuts que ço que esguarda al ritme quantitatiu no depèn exclusivament de l'alternància dels sons amb nombre matemàtic de vibracions, car aquest no és regularment mai el mateix en cada repetició, sinó que oscil·la dintre una zona més o menys ampla i obeint a causes múltiples, havem tractat d'orientar-nos per refermar ço que indiquem al començament d'aquest apartat.

7. A l'efecte, i disposades tantes fulles de paper quadriculat com sons componen l'estrofa recitada, hem anotat al marge esquerre de cada una, de dalt a baix, els números parells 2-4, 4-6, 6-8, etc., fins a 50-52, terme màxim de les quantitats a registrar; i a l'extrem superior, en línia horitzontal, els nombres I, II, III, etc., referents a cada fulla. Amb aquest procediment resten, com es pot veure, excloses les fraccions de centèsima de segon, la qual cosa justificàvem ja no fa gaire; i d'altra part es determina en certa manera el camp d'oscil·lació quantitativa de cada so. Assenyalades d'aquesta manera totes les quantitats, o, millor dit, totes les

columnes verticals i horitzontals on coincideixen les xifres, hem obtingut una sèrie considerable de gràfiques sumament curiosa i interessant. Heu's aquí ara les observacions que ens suggereixen.

8. Els tres exemples de *p* (fig. 2) en *de pòl* (línia 2), *è pòl* (línia 1), *espèrides* (línia 3), ens ofereixen 14 casos amb la quanti-

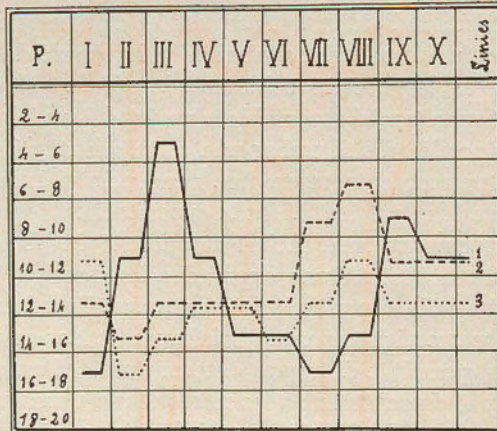

Fig. 2

tat de 12-16, 6 amb la de 10-12, 3 amb la de 16-18 i 2 amb la de 8-10, essent-hi representats els diferents subjectes, tots els quals, resumint, cauen dintre els números 8-18.

9. Quant a la *t* (fig. 3), cal considerar a part els dos tipus que la gràfica ja ens revela com a totalment diferents. Un d'aquests, el que ocupa la part baixa de la figura, respon a la *t* en les paraules *òrt*, *mòrt* i *tòb-* (tot). En aquests tres exemples, malgrat de no constatar-hi punts de contacte, com en el cas de *p* i altres que més avant s'exposen, es pot notar fàcilment un reflex de la dicció semblantment emfàtica en els tres subjectes. Observi's que *òrt* (línia 9) i *mòrt* (línia 8) són paraules finals de vers, i, encara que no sigui pròpiament la *t* la que porti l'accent del recitat, ens inclinem a creure que l'allargament de la seva articulació és atribuïble a la tònica general de força accentuativa del mot en conjunt. Per ço que esguarda a la *t* de *tòb* (línia 7), creiem que l'explicació és d'un ordre anàleg al de la que s'acaba d'indicar. Cal

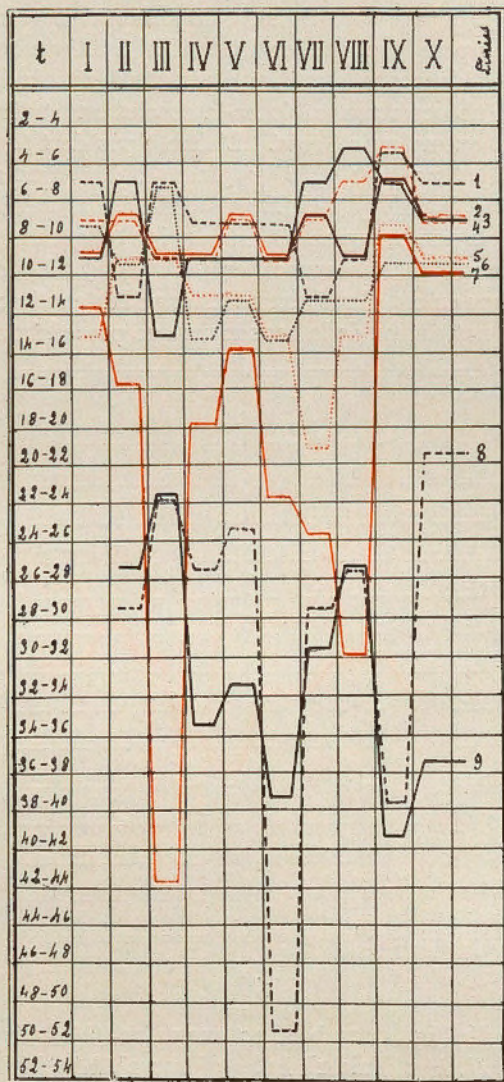

Fig. 3

tenir en compte que aquí és un començament de vers, i l'articulació es prepara amb major intensitat fisiològica. De totes maneres és evident que la gràfica d'aquesta *t* ofereix oscil·lacions diverses que no permeten col·locar-la absolutament dintre la categoria dels exemples *ort* i *mort*. L'altre tipus de *t* (*tèrre* [línia 4], *altre* [línia 6], *tèmx* [línia 3], *tèide* [línia 5], *jite* [línia 2], *mônstre* [línia 1]), dona ja una quantitat més reduïda, apareixent com a més normal la que marquen les línies 4 i 2, segurament pel fet d'ésser reflexes d'una *t* intervocàlica (*le tère, jite*). Les desviacions que s'observen en els altres exemples es poden explicar principalment per la naturalesa de la consonant que precedeix a la *t*.

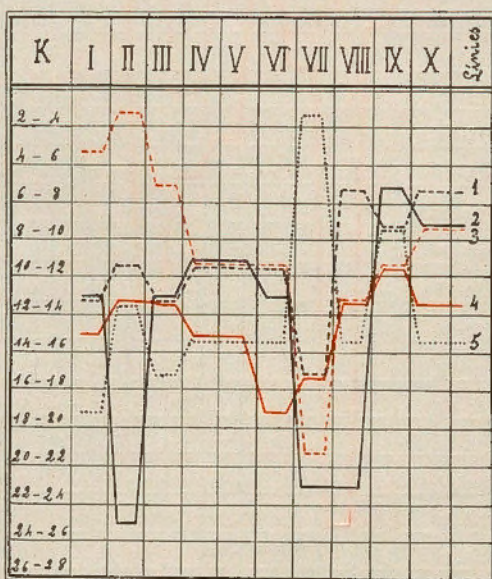

Fig. 4

10. La *k* (fig. 4) amb cinc exemples (*k çbrásè* [línia 5], *enkàrè* [línia 4], *kòm* [línia 1], *kè bèllè* [línia 2], *kám* [línia 3]), resta situada entre 12-16 per a 19 casos, entre 8-12 per a 15, i entre 6-8 per a 4 casos, participant-ne els tres subjectes; i, d'altra part, entre 2-6 per tres casos (*B, M*), entre 16-20 per 5 casos (*B, M*), entre 20-26 per quatre (*B, M*).

II. La *f* (fig. 5) amb sols dos exemples (*fou*, línia 1; *desfèrre*, línia 2) ens dona certament pocs casos de coincidència de punts. Nogensmenys, els traçats de les dues línies reflecteixen una ondulació tan semblant que difícilment pot atribuir-se a l'atzar de l'enregistrament.

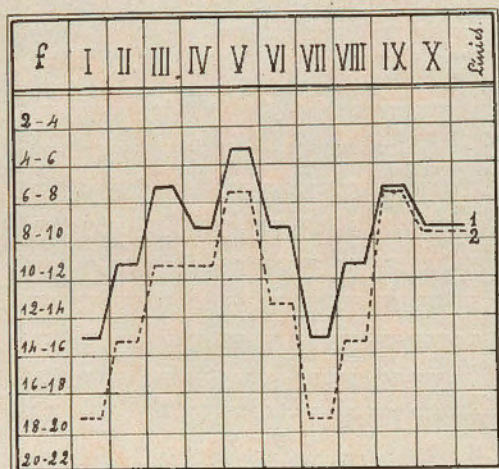

Fig. 5

12. La majoria dels casos dels sis exemples: *se* (línia 1), *espèrides* (línia 2), *desfèrre* (línia 3), *mônstre* (línia 4), *businz* (línia 5), *çbrásç* (línia 6), amb *s* (fig. 6) cauen dintre el quadrat de 10-14, seguint en ordre els compresos dintre 6-10 i dintre 14-16. És de notar que el mínimum i el màxim de la quantitat, en els casos que cauen fora de les zones indicades, corresponen als subjectes *M* i *V*.

13. El *so e* (fig. 7), amb l'únic exemple *èçç*, que compareix a l'estrofa, no necessita comentaris especials. Remarquem solament que, de les deu experiències, n'hi ha sis que ens ofereixen coincidència, corresponent aquí els dos casos de màxim als subjectes *B* i *M*.

14. El caràcter diferent d'articulació de la *b* en els diferents exemples: *bèys* (línia 6), *çbrásç* (línia 2), *businz* o *busins* (línia 3), *tób breulán* (línies 4 i 5), *bèllç* (línia 1) pot explicar, en principi,

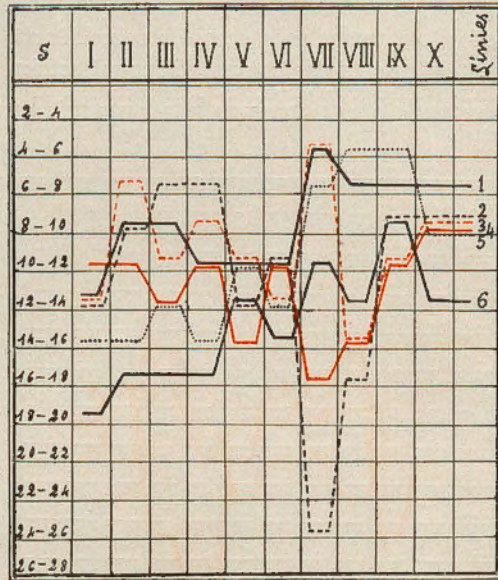

Fig. 6

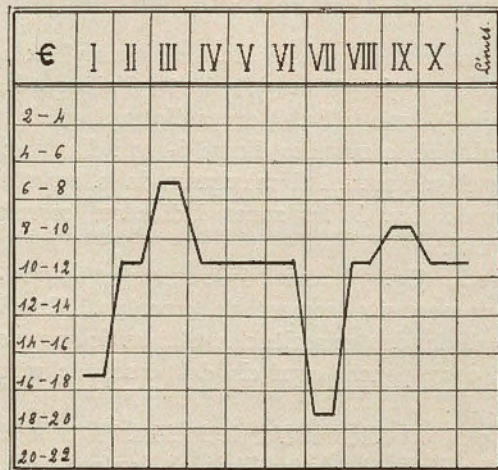

Fig. 7

l'encreuament desorientador de les línies (fig. 8). Fem constar que els punts de la línia 6 que donen el màxim, i en tres dels quals convenen perfectament experiències dels tres subjectes, corresponen a la consonant inicial de l'estrofa. Una cosa semblant es podria dir dels dos punts també extrems de la línia 3 per ésser aquí la *b* (*busins*) inicial d'hemistiqui. Es pot observar, en

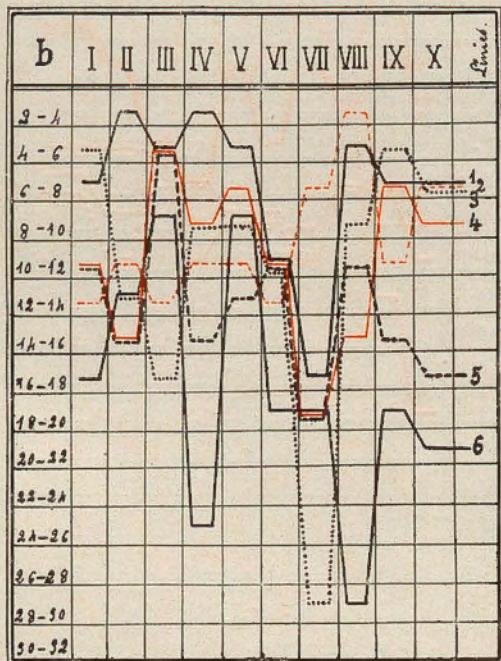

Fig. 8

canvi, que allà on la *b* ha estat pronunciada amb tota seguretat com a fricativa (línies 2, 1), les ondulacions són més normals i seguides. L'extensió dels punts 10-12 en la primera d'aquestes línies la creiem atribuïble a la modalitat vocàlica d'una *ɛ* que inconscientment s'ha produït entre la *b* i la *r* i que havem sumat a la quantitat de la primera consonant. Una cosa semblant pot observar-se en alguns punts de la línia 5 que responen així mateix a una bilabial sonora seguida de *r* (*brèulán*).

15. Una observació semblant a la que havem fet per *b*, per ço que al seu caràcter articulatori es reportava, podem fer també aquí per la *d* (fig. 9). Efectivament, la línia 7, que se'ns mostra regularment amb un màxim de quantitat respecte de les altres, és la *d* amb què comença el segon hemistiqui de l'estrofa, i la *d* de la línia 6 explica també perfectament la seva ondulació cap a 12-16 en quatre casos, tenint en compte que és

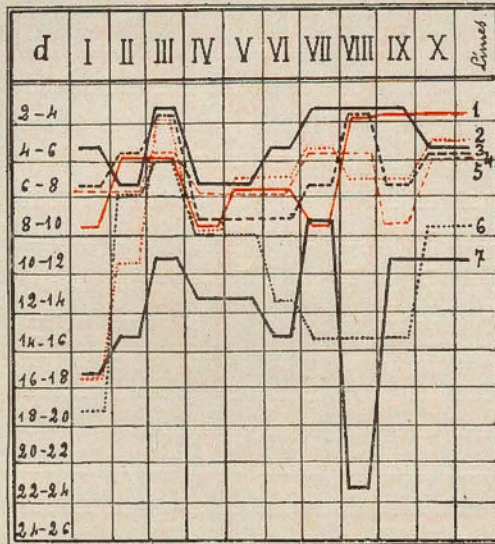

Fig. 9

una *d* precedida de consonant nasal (*kam de mōrt*) i, per tant, tenint un caràcter de so explosiu més marcat que en altres circumstàncies. Els altres exemples *tēnz d'èlègres* (línia 2), *espèrides* (línia 3), *tēide* (línia 4), *businz de* (línia 5), *se desfēre* (línia 1), oscil·len, com es pot veure, entre 2-10, i són més nombrosos els casos compresos entre 4-8.

16. La *g*, exemple únic (fig. 10), es mou entre 4-8, el cas de 2-4 apareixent isolat i els tres de 10-12 explicables, a la nostra manera de veure, per la mateixa raó apuntada ja per als casos extrems de *b*. Noti's la posició de la nostra *g* que correspon a la paraula *èlègres*.

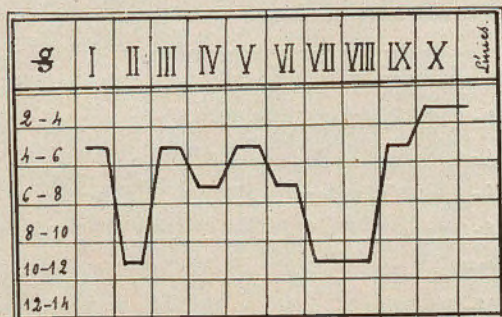

Fig. 10

17. La gràfica de *j* (fig. 11) en *jítz*, es mou, llevat de dos casos del subjecte *B*, entre 4-10; i és notable la comparació que ofereixen entre ells els altres casos no solament de *B*, sinó també de *M* i de *V*.

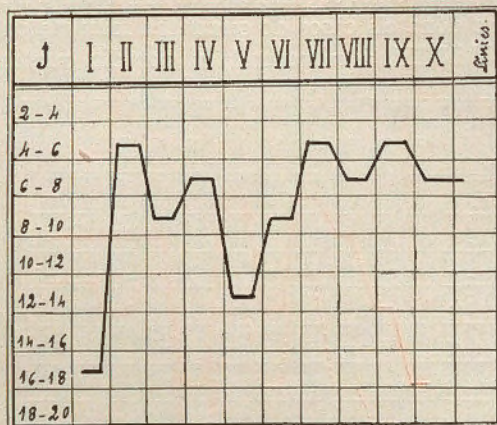

Fig. 11

18. Les dues *l* (fig. 12) en *béllz*, tampoc divergeixen d'una manera considerable. Les de *B* i *V*, amb dos casos d'excepció entre 10-12 per al primer, es mouen entre 6-10. Solament *M* ens dóna una vegada 4-6, i una altra, coincidint amb *B*, ens dóna 10-12 per als dos sons.

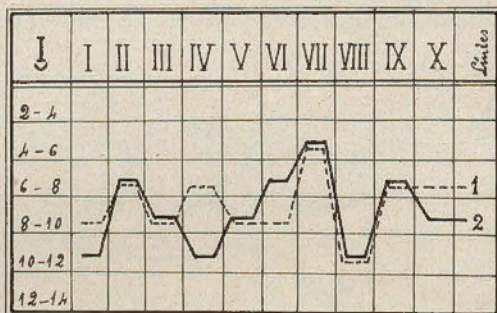

Fig. 12

19. Sobre la *l* (fig. 13), de la qual, per deficiències d'interpretació de les fulles, anotem solament cinc casos (*dè pòl* [línia 5], *àltre* [línia 4], *èlègrès* [línia 1], *el tèide*, [línia 3], *breulán* [línia 2]), pot veure's que el major nombre de punts de coincidència està comprès entre 6-10, seguint en ordre els quadrats 10-14 i 2-6. La línia 5 ens dóna els casos de quantitat màxima en ço que es refereix a I, V i VIII, i, en general, es pot dir que és la que es

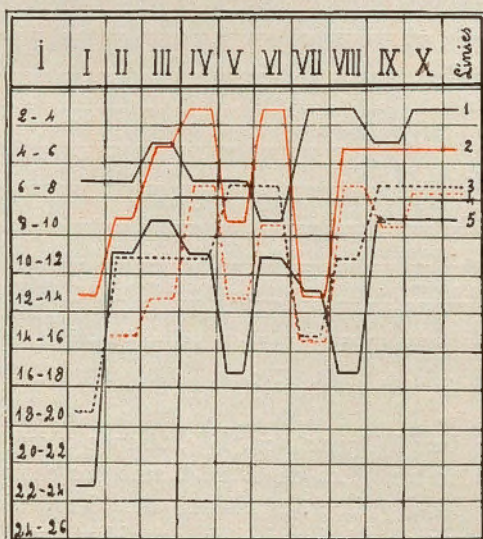

Fig. 13

manté més constant en aquesta tendència. Probablement n'és causa l'èmfasi de la dicció en posar de relleu la paraula *pòl*, que, a més de portar l'accent, tanca un terme de comparació de la frase.

20. Sorpren l'absència de traçats per a *z* (fig. 14) en el quadro 2-4, i el reduït nombre de dos en el 4-6. Amb tot, si el lector observa els exemples on concorre la nostra consonant (*bèuz* [línia 2],

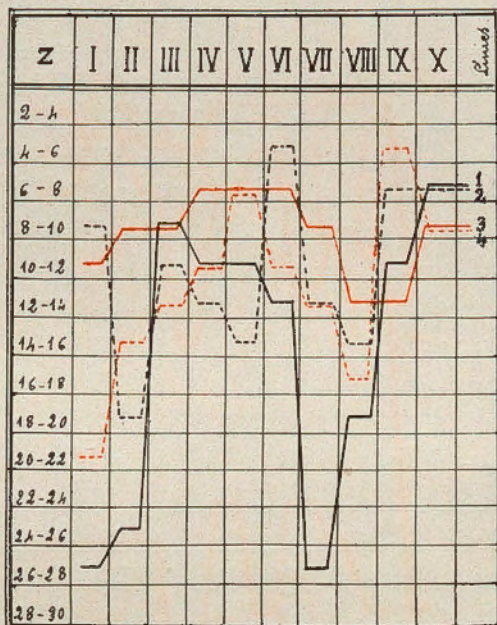

Fig. 14

tènz [línia 1], *elègrèz* [línia 3], *businz* [línia 4]), es donarà compte fàcilment de l'allargament possible que haurà experimentat la tinguda de l'articulació mercès a la força expressiva, en el context, dels mots anotats. La dita tinguda assoleix un extrem excepcional en tres punts de la línia 1, dos dels quals corresponen a *B* i l'altre a *M*. Noti's que és també *M* qui dona un punt relativament elevat (18-20) de la mateixa línia, i, en canvi, *V*, qui en l'experiència IX oscil·la, recull en X, sense excepció, les quatre línies, repartint-les entre 6-8 i 8-10.

21. La fig. 15, amb deu exemples de *r* (*mar* [línia 10], *ebrase* [línia 3], *áltre* [línia 4], *elègres* [línia 5] *espèrides* [línia 1], *òrt* [línia 8], *enkàre* [línia 2], *breulán* [línia 6], *mónstre* [línia 7], *mòrt* [línia 9]), reflecteix dos tipus diferents: l'un, el més nombrosament representat, comprès entre 2-6, i podríem encara afegir 6-8

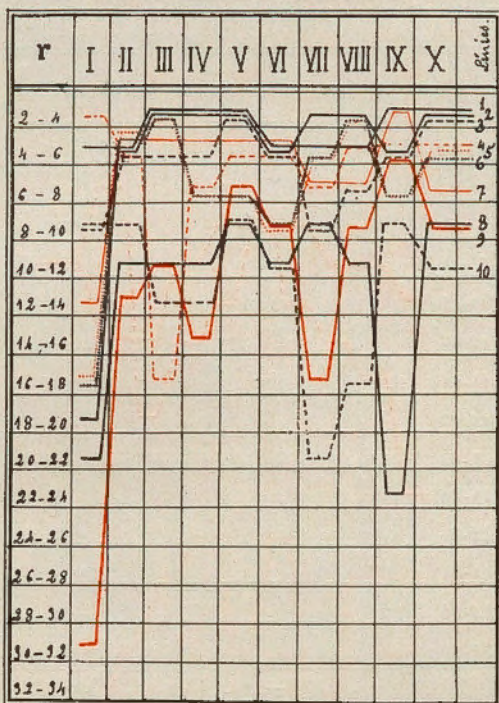

Fig. 15

(línies 1-7); i l'altre amb sols tres línies oscil·lant entre 8-24 i, excepcionalment, 30-32. Considerant, de moment, el primer com a normal, fixem-nos que les dites tres línies corresponen al so *r* en els mots *már* (línia 10), *òrt* (línia 8), *mòrt* (línia 9). I amb això ja resta, per dir-ho així, explicat el perquè de l'augment de quantitat d'aquestes *r* en relació amb les dels altres set exemples. El mot *már*, carregant l'accent ponderatiu, ha estat produït amb sosteniment vibrant de la *r* final, i els mots *òrt* i *mòrt*,

finals de vers, han estès així mateix l'articulació de la consonant per raons anàlogues. El punt sortint de la línia 4 en *B* (III), tenint present que reproduïx la *r* del mot *altre*, indueix a pensar en una explicació semblant a la que havem apuntat per a la consonant *b + r* (§ 14):

22. Els dos exemples de $\bar{r}$ (fig. 16) *tēřē* (línia 2), *dēsřēřē* (línia 1), ens ofereixen una gràfica amb quasi la meitat de punts de contacte entre 14-18. Llevat d'aquest fet important, observem

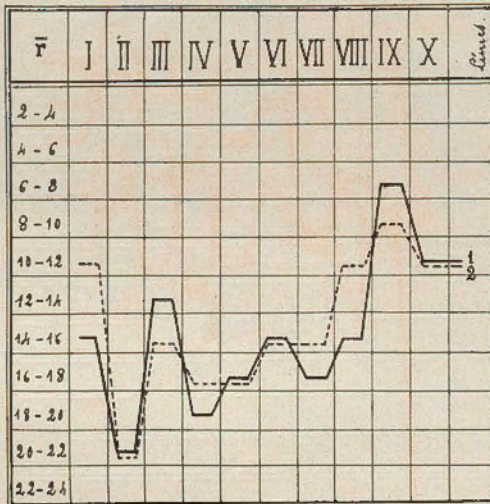

Fig. 16

en el conjunt la semblança de les dues línies fins en els dos casos extrems. Una fulla de *V*, la *IX*, ens mostra les dues $\bar{r}$ situades dintre 8-10, i l'altra, la *X*, dintre 10-12, amb el qual coincideix un cas de *M* en *VIII* i un cas de *B* en *I*.

23. De *m* (fig. 17) en tenim cinc exemples que fan de moment una impressió desorientadora. Reportem-los, però, al text (*ēē mār* [línia 1], *kā[m] de mōrt* [línia 2]), i notarem, per exemple, que les línies corresponents presenten, llevat d'un cas extrem 18-20 de *II*, una analogia innegable; la qual analogia s'estén naturalment als tres subjectes, arribant a la igualtat en la darrera fulla de *V*. Havem escollit aquestes dues línies perquè la *m* hi està en condi-

cions fonètiques iguals tant per ço que afecta a la posició intervocàlica com per trobar-se a la inicial de mot. Podríem resumir les gràfiques de les dues nasals contigües en *kòm mòmstre* (línies 5 i 4), dient que acusen una coincidència de quantitat diferent en els diferents subjectes (experiències I-VI, IX), o bé una divergència completa (experiències VII, X). Quant a les línies 3 i 6 restants, on la *m* és igualment en síl·laba inversa i seguida encara d'una consonant (*tòmz, kám dz*), hauria de cercar-se la raó de les anomalies

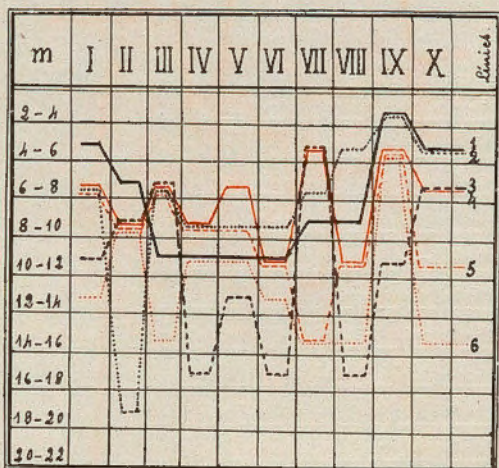

Fig. 17

aparents que revelen els traçats, més que en les condicions fonètiques dels mots, en la manera de recitar dels individus, que les pot haver alterades sensiblement.

24. Una cosa semblant constatem per a *n* (fig. 18) en les línies 5 i 3 (*en káre, un kám*), on, fora d'uns pocs punts d'igualtat, els traçats no deixen pas endevinar una tònica de quantitat orientadora. En canvi, són característics els reflexos de la *n* entre vocals (línia 1) *en àltre* i a la final de mot *brçulán* (línia 6). La primera, llevat de la fulla I de B, oscil·la en la seva totalitat dintre una zona de duració reduïda que contrasta vivament amb la segona, on, a llur manera, els tres subjectes han carregat visiblement la força declamativa. Per a les línies 2 i 4 (*busínz, mòmstre*), podríem anotar

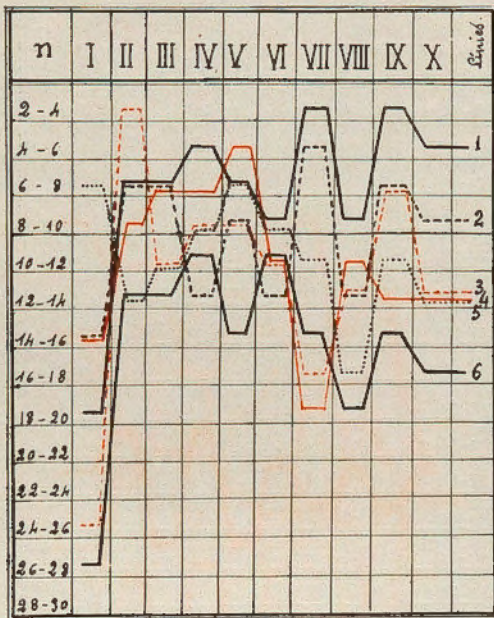

Fig. 18

comentaris de la mateixa índole dels apuntats al començament d'aquest paràgraf.

25. Dels cinc exemples de *á* (fig. 19), considerem primerament els de *á* en posició lliure *çbráse*, *çñkárç* (línies 5 i 4), i notarem que llur duració s'estén de 18-32 en les sis experiències de *B* i de 12-18 en les de *M*, *V*. La *á* de *már* (línia 6), malgrat d'estar en posició travada, es pot considerar també inclosa en les dues que acabem de comentar, quant al resultat que ens dona i que sembla reflectir una *ā* o una *aa* doble (comp. § 29). És també prou semblant a la *a* de *már* la de *brçulán* (línia 3), que en la majoria dels punts ha estat també evidentment allargada per l'accent de l'entonació, que s'ha sumat al tradicional de la paraula. Fixem-nos que els mots *áltre* i *kámp* (línies 2 i 1), que, ultra tenir la vocal tònica *á* travada, són, per dir-ho així, àtons (*áltre tçms*, *kám de mçrt*), o porten, a tot fer, un accent secundari (*áltre tçms*, *kám de mçrt*), amb la sola excepció d'un punt allunyat per I, es mouen amb nor-

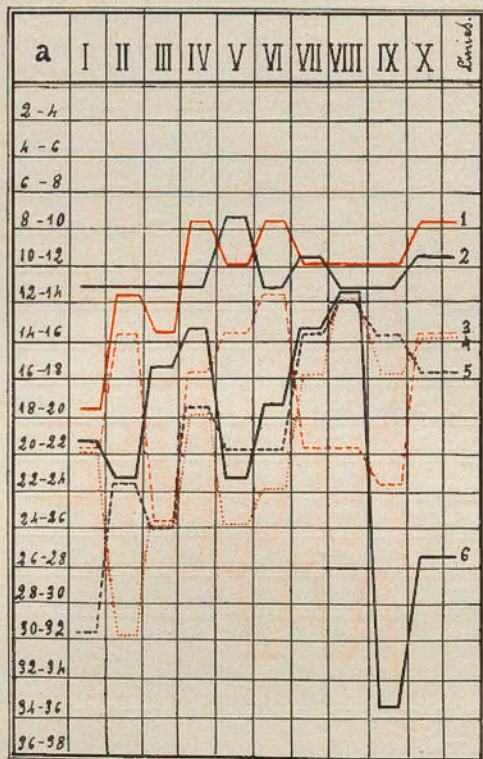

Fig. 19

malitat dintre els quadrats 8-14. La qual cosa acaba d'assenyalar més la divisòria de les vocals segons la posició dintre del mot, i llur situació respecte del moviment rítmic de l'accent.

26. Excepció feta de dos casos, els quadrats de contacte de les gràfiques de *è* (fig. 20) cauen dintre la mateixa zona d'extensió que els de la *á* (fig. 19). Mirant de prop els traçats fornits per la *è* dels consonants de vers *tèrè* (línia 7), *desfèrè* (línia 6), constatem una marxa anàloga de les ondulacions. I així, mentre que *V* en la línia 6 va de 16-18 (fulla X) i de 18-20 (fulla IX), va respectivament en la línia 7 de 18-20 i de 20-22. D'altra banda, *M*, que s'igualava en les dues fulles en la línia 7 i en un punt de la línia 6 (10-12), augmenta a 12-14 en un punt (fulla VII) d'aquesta mateixa línia.

Quant als resultats de *B*, tots, com es pot veure, tendeixen a una accentuació quantitativa màxima. La *é* de *espèrides* (línia 4) s'assembla a la dels mots consonants i ha estat notablement més reforçada per *B* (18-24) que per *M* (8-10) i *V* (12-16). Una cosa

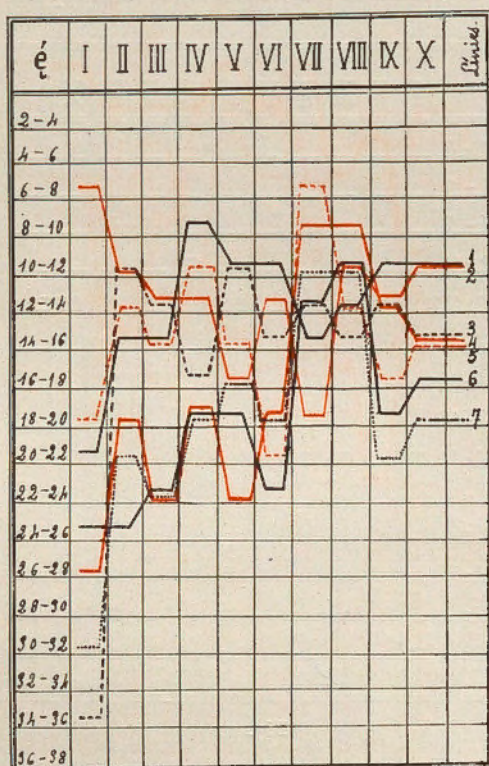

Fig. 20

semblant es pot dir de la de *téide* (línia 3) per *V* i *M*, la gràfica regular dels quals (12-16) contrasta vivament amb la que dibuixen els diferents punts de *B*. Tenim a més la *é* lliure de *éce* (línia 1), la quantitat relativament reduïda de la qual, comparada amb la de les *é* de *tére* i *desfère*, s'explica pel caràcter àton del mot, que no ha carregat accent ferm d'intensitat sinó en un cas (20-22) de *B*. En

canvi, *béus* (línia 5) i *bèlle* (línia 2) ens assenyalen punts difícils de conciliar en els subjectes.

27. La *é* (fig. 21) amb sols dos exemples *téms*, *elégres*, ens ofereix un tractament quantitatiu, sovint oposat, en els diferents subjectes, al que regularment o teòricament caldria esperar-ne. Així,

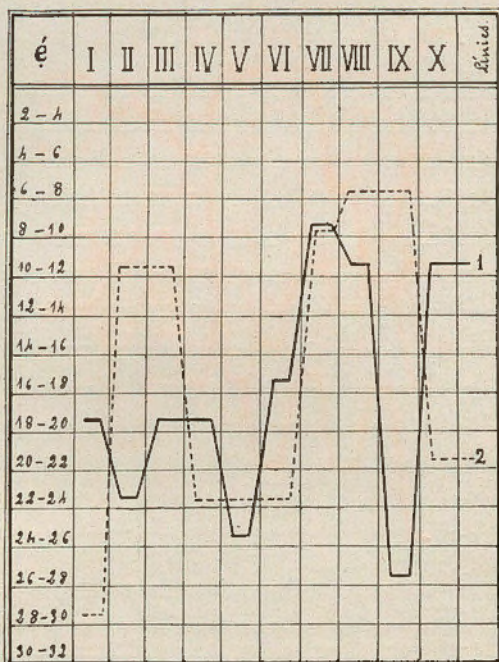

Fig. 21

la *é* travada en *téms* (línia 2) ens dóna en cinc casos la impressió d'una vocal llarga, contra els cinc casos restants de durada reduïda. És de notar que únicament *M* presenta, per dir-ho així, un reflex regular en les dues experiències, i, sigui dit de pas, és també *M*, d'altra banda, qui les presenta irregulars a l'altra línia 1 (*elégres*), car aquí, tractant-se d'una vocal lliure, sembla que hauria d'ésser la regla. En aquest sentit i en aquesta línia 1 *B*, és relativament normal.

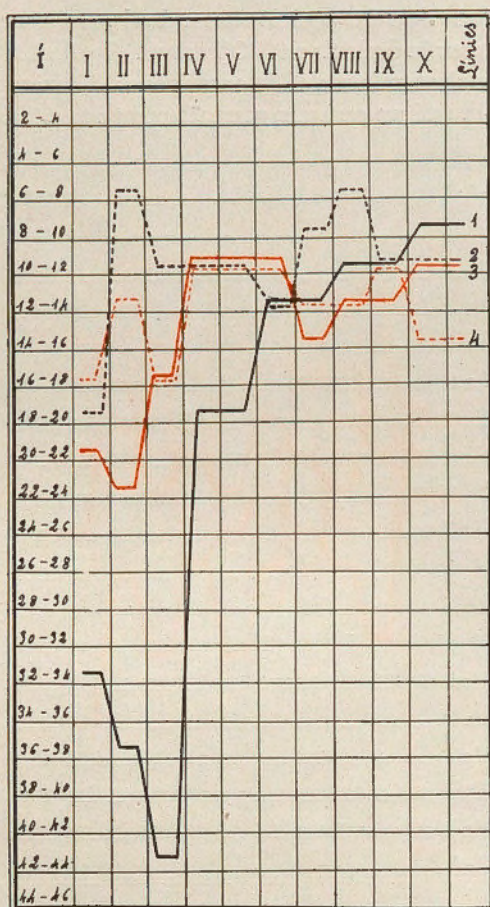

Fig. 22

28. La *i* (fig. 22), que tenim en els quatre exemples *espérides* (línia 2), *tèide* (línia 3), *jite* (línia 1), *busins* (línia 4), es pot dir que té una certa unitat solament en *M* i *V*, coincidint amb la majoria de punts dels quals notem les fulles IV, V i VI de *B*. El desplaçament remarcable de la línia 1, sobretot en les experiències I-III (i també, encara que atenuat, en les IV i V se-

güents), pot obeir a la posició lliure de la vocal reforçada en aquests casos per la declamació. Observem, finalment, que els dos casos de quantitat mínima (6-8) corresponen a l'exemple *espèrides* (línia 2), on la *i* té un caràcter marcadament àton.

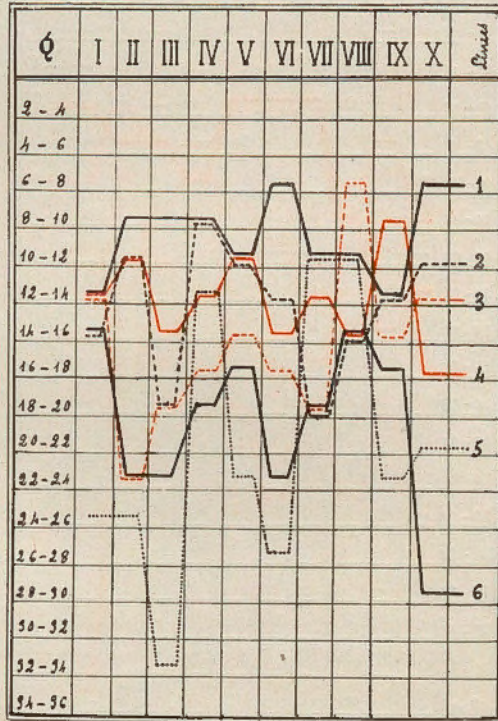

Fig. 23

29. Si dels sis exemples de ϕ (fig. 23) prenem primerament els dos que es troben en les paraules consonants dels versos 3 i 4 *φrt, mφrt* (línies 6 i 5), veurem que, fora de *M* per la línia 5, la quantitat vocàlica apareix diferent de la dels altres exemples. Aquí, la durada notable de la vocal, en la majoria dels punts, malgrat de trobar-se aquesta vocal en síl·laba tancada, s'ha d'explicar per raons semblants a les aduïdes en altres passatges. La ϕ de *mφnstrφ* (línia 3), així com la del mot *φφl* repetit (línies 4 i 2), ha estat pro-

nunciada diferentment en cada experiència pels diferents individus, mostrant però una major normalitat la de la primera vegada de *phi* (línia 4). El mot àton *kòm* ha produït una *ó* (línia 1) que oscil·la entre 6-8 (dos casos) com a mínimum i 12-14 (també dos casos) com a màxim, caient, dels restants, tres entre 8-10 i tres entre 10-12.

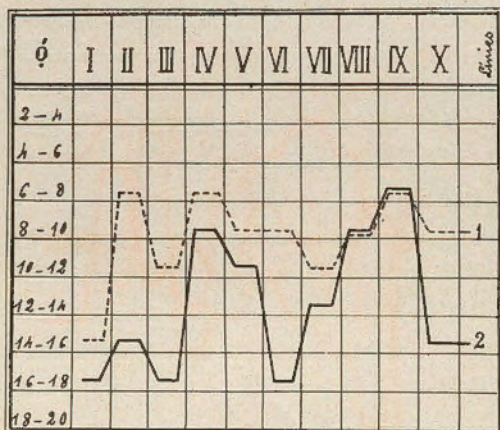

Fig. 24

30. La *ó* (fig. 24) assenyala dues línies que divergeixen en alguns punts amb tot i tractar-se de paraules com *fóu* (línia 2) i *tòt* (línia 1), que fan la funció d'àtones i que es poden considerar igualment com a mouosfl·labs amb vocal travada. El *fou*, però, unit al mot següent *òrt*, en el text, és possible que en determinats casos hagi estat pronunciat *fó*. Així, doncs, *fó wòrt* en compte de *fóu òrt*. Aquest traspàs fonètic explicaria els casos extrems de la línia, i es podria confirmar amb la gràfica de la *u* (fig. 25), on, en tots els mateixos casos de la línia, obtenim punts de contacte en quantitat sorprenentment reduïda.

31. De *u* (fig. 25), deixem de banda les línies 1 i 5 corresponents a la semivocal (v. § 30), per a fixar-nos en els tres exemples: *busins* (línia 3), *brulán* (línia 4), *uñ kam* (línia 2). D'aquestes línies no n'hi ha cap que, en el conjunt de les deu experiències, doni una impressió d'uniformitat. Considerades, però,

isoladament, es pot notar, per exemple, la igualtat (línies 3 i 4) de *V* en dos dels casos de referència, la qual igualtat, en un altre ordre, retrobem solament en la fulla V de *B*. Es poden anotar així mateix els cinc punts de contacte (línia 2) distribuïts també entre els subjectes *B* i *V*, amb els quals coincideixen un

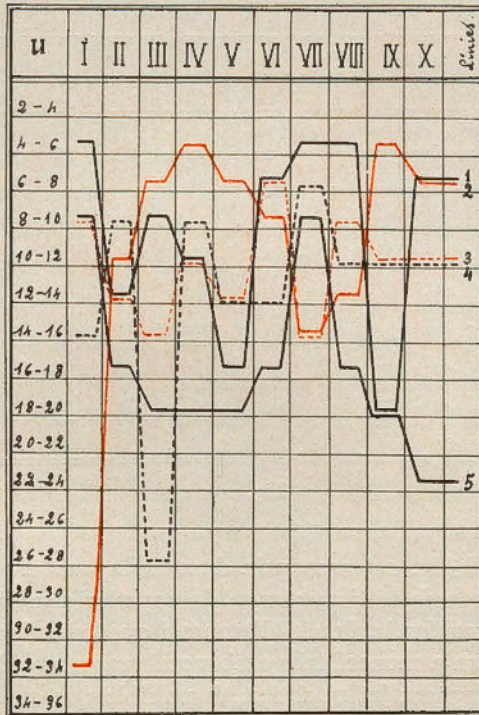

Fig. 25

de la línia 3 de *B* (fulla VI) i un de la línia 4 de *M* (fulla VII).

Els punts extrems 32-34 (línia 2) i 26-28 (línia 4) són excepcionals. Sobretot el primer, tractant-se d'una *u* en un mot àton com *un* i en posició travada, no sabriem com explicar-lo. Quant a l'altre, podria encara pensar-se en un allargament de la vocal, per raó de constituir aquesta una síl·laba per ella sola.

32. Resta finalment a considerar la *ç*, els nombrosos

exemples de la qual considerarem en dos grups : el de la ξ , que no porta en els recitats cap classe d'accent, i el de la ϵ , que, amb tot i no portar tampoc accent, ha estat sovint alterada en la seva duració normal. La ξ , doncs, que podríem anomenar aquí especialment àtona (fig. 26), és representada en l'estrofa per vint exemples que difícilment es deixarien acoblar en gràfiques. Fetes les provatures a propòsit, ens havem decidit a sombrejar

ϵ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Línia
2-4											
4-6											
6-8											
8-10											
10-12											
12-14											
14-16											
16-18											
18-20											
20-22											
22-24											
24-26											

Fig. 26

esquemàticament la línia de conjunt que se'ns ofería en la majoria dels casos. I així tenim que els quadrats 6-10 ens oferien una xarxa de punts de contacte sumament eloqüent i que temptava a acceptar aquesta zona de quantitat com a normal per a la ξ , a la qual seguien els quadrats 10-12 i, com a mínim, els quadrats 4-6. En la compilació es presentaven naturalment també alguns pocs casos excepcionals extrems, que poden donar-se com a indicats dintre el quadrat 22-24.

33. Diferentment de ço que observàvem per a la ξ del paràgraf anterior, notem per a la ξ emfàtica (fig. 27) una dilata-

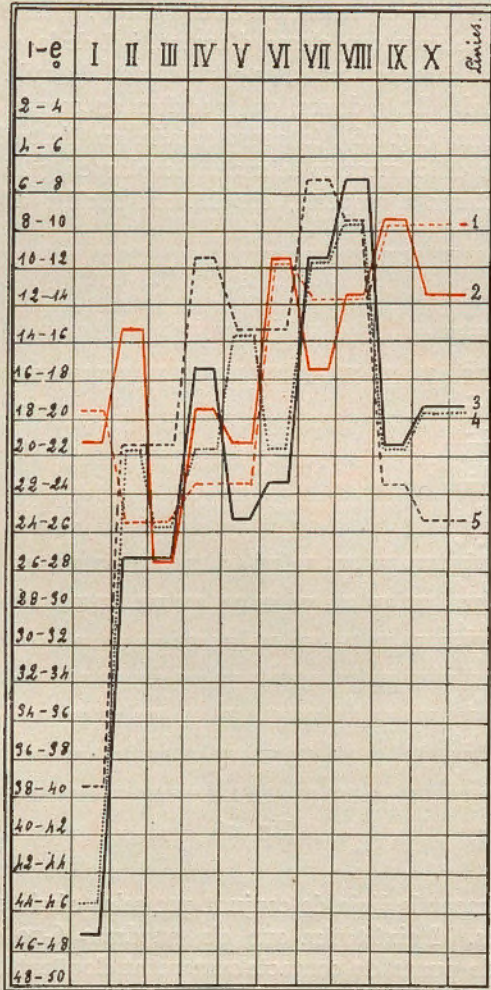

Fig. 27

bilitat considerable. Observi's que en aquesta és excepció, millor dit particularitat, de *M* i *V* la zona quantitativa 6-10, que allà es donava com a normal. I encara, si prenem la *e* final de les paraules finals de vers *tèrē* (línia 5) i *desfèrē* (línia 4), veurem

que és solament *M* que acusa una quantitat reduïda, mentre que *V* ofereix aquí precisament un màxim. Aquest màxim, però, resta notablement superat per *B* (fulla I), que també en la vocal final de *ēbrāse* (línia 3), final així mateix d'hemistiqui, assenyala un punt (46-48) no assolit per cap altre dels subjectes. És també en aquest exemple que *V* i *B* procedeixen amb un cert acord: han declamat més, podríem dir, que *M*, en la gràfica del qual s'assenyalen 10-12 d'una part (fulla VII) i 6-8 (fulla VIII) d'altra. La *ε* de *mōnstrε* (línia 2), més dilatada per *B*, llevat d'un cas amb 10-12 (fulla VI), marca punts oposats en les diferents experiències de *M* i de *V*. Una cosa semblant es podria observar de la *ε* de *jīte* (línia 1), encara que aquí és sorprenent la igualtat dels dos traçats de *V* (8-10), dels dos de *M* (12-14) i de les parelles de *B*: 22-24 (fulles IV, V) i 24-26 (fulles II, III).

En resum: la *-ε* emfàtica de la nostra figura, amb un total de 50 casos, ens en ofereix solament 8 de situats dintre la zona d'extensió 6-10 considerada com a normal per a la *ε* sense cap classe d'accent (§ 32). Abstracció feta d'aquests 8 casos, als quals, a tot fer, podrien sumar-se els 5 que compareixen en el quadrat immediat 10-12, l'augment general de quantitat és manifest. Feta ja notar més amunt l'analogia existent entre els traçats de *V* i de *B*, resta únicament a fer constar que els punts extrems de màxim corresponen també aquí a la fulla I.

34. La tònica d'analogia que normalment es constata en les gràfiques dels tres subjectes i considerant isolats els sons del text, esdevé naturalment més forta si els dits sons s'agrupen en síl·labes i, en conseqüència, es sumen les quantitats dels fonemes que les integren. Procedint així, al mateix temps que es deixen de banda particularitats fonètiques que ja han estat comentades, resten eliminades en el conjunt una multitud de desviacions de les gràfiques i queden subsauades errors possibles d'interpretació i de mesura, sobretot en el passatge dels sons; i, ço que és aquí més important, ens és permès acostar-nos més a l'apreciació justa del ritme quantitatiu.

Quant a la disposició adoptada per al dit agrupament en síl·labes, no ens apartem tampoc de l'esquema més amunt establert per als sons. La lectura dels quadros segueix, en conseqüència, també aquí, el mateix ordre.

35. La distribució sil·làbica de l'estrofa, en el sentit que havem indicat, és, doncs, el següent:

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
<i>béuz</i>	54	60	54'50	66'75	59'25	60	47'50	74'50	63	66
<i>é</i>	20'50	14'75	16	10	10'75	12	15'50	12'25	12	11'75
<i>ce</i>	39	23	17'75	21	19'75	22'50	30'75	17	18'75	25
<i>már</i>	37'50	40'75	40'50	39'50	44'75	41'25	46	38'50	48'75	43'50
<i>ke</i>	33'25	20'50	26'75	26'50	23	23'75	15'25	29	16'50	24'25
<i>brá</i>	53'50	38	43	36	36'75	40'50	31'50	23'50	32'50	28
<i>se</i>	66	44'50	43'50	24'50	39'75	37'50	22	20	29'75	31'25
<i>de</i>	29'50	24'75	19'50	20'25	19	22'50	18'75	33	34'25	11 (?)
<i>pól</i>	50'75	36'75	37'75	39	42'50	40'25	35	39'50	30'50	26'25(?)
<i>é</i>	16	22'50	23'50	8'75	8	9'50	7'75	10'50		?
<i>pól</i>	42	43'25	40	35'25	35'50	39	42'75	31'75	26'75	30'50
<i>le</i>	28'75	18	16'50	22'75	20	26	21	19'50		26'75
<i>té</i>	43'50	29'75	33'25	29'50	26'50	29'50	21	19'50	25	27'50
<i>re</i>	54	41'50	33'50	32	33	29'25	24'25	25'50	32	36'25
<i>en</i>	41	25'75	12'25	13'50	13'75	18	11'75	18'50	9'75	14'50
<i>al</i>	13 ?	28'25	26'25	20	21'50	23'75	25	19'75	21'75	19'50
<i>tre</i>	29'75	26'25	55	29'75	24'50	28	28	25'75	22'25	23'25
<i>témz</i>	77'50	51	39'75	64	58'75	63'75	49'75	51	38	46'25
<i>de</i>	44'50	22'50	12	16	13	17'50	20	18'25	13	16'25
<i>lé</i>	25	30'25	25'50	26'50	32'25	27'50	13	15'25	30'75	16
<i>grez</i>	34	35	50	28	28'25	27	35'75	37'25	46	32
<i>es</i>	32	19	11'75	26	21	21'75	22	21'25	?	11 (?)
<i>pé</i>	46'50	31'75	28'50	30'50	37	34'25	27	25	22'50	26'50
<i>ri</i>	25'50	11'75	14'75	13'75	13'25	17'50	14'50	12'50	13	14
<i>des</i>	31'50	24	25'75	23	28'25	24'75	43'50	35'25	24'25	23'50
<i>fou</i>	37'50	40	33	28'75	32'75	34'75	35	26	32'50	32'50
<i>ort</i>	36'50(?)	60'25	57'75	64'75	60'25	72'50	60'75	54'25	80'25	76'50
<i>en</i>	19'50	33'50	19'50	16	12'50	17	18'50	22'50	19	20'50
<i>ká</i>	38	43'75	39'75	34'25	40'25	41'75	32'75	26'50	29	29
<i>rel</i>	67'75	21'25	22	22'25	17'25	22'75	27'50	20'25	22'25	22'25
<i>téi</i>	71'75	45'25	39'75	43	36'25	41	51'25	44	36'75	38'50
<i>de</i>	24'50	11'25	15'25	24	17'75	25	32	15'50	21	15'25

	B — Hamburg 7-V-1914	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 23-III-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 27-IV-1917	B — Barcelona 7-V-1917	M — Barcelona 23-III-1917	M — Barcelona 4-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917	V — Barcelona 7-V-1917
<i>ji</i>	49'50	41'50	52'50	26	33	23'75	17'50	19	17'75	17'50
<i>te</i>	31'25	35'25	34'75	35	33	22	23'25	23'50	16'50	18'50
<i>bu</i>	14	26'50	32'50	19'75	21'75	18'25	42'75	19	17'50	18
<i>stux</i>	69	49	50	49	40'75	48'50	37'75	50'75	30'25	42'50
<i>de</i>	20	16'75	18	17	17'50	14	18'25	14	20	14
<i>se</i>	28	23	20'25	16'75	17'75	18'25	17	17'50	7 (?)	15'25
<i>des</i>	33'50	22'75	27'50	25'75	28'75	31	22'50	28'50	31'50(?)	22'75
<i>fe</i>	45	41'50	35	32	26	35'50	31	25'25	25'75	26'75
<i>re</i>	56'50	43'75	38'75	38'50	31'25	37	26'25	19	30'25	31'25
<i>tob</i>	39'50	48'50	59	33'25	32'25	43'25	55'50	55'50	24'50	29
<i>bre</i>	38'75	39'50	22'25	28'75	27'25	29'75	30	20	28	35'25
<i>u</i>	16	9'25	27	9'50	13	14	7'50	10'50	12	11
<i>lan</i>	60'75	36'25	43'50	33'25	39'75	28'50	50'25	44'75	42'75	36'75
<i>kem</i>	32'75	29'25	28	28'75	32'50	29'25	41'75	28'75	28	27
<i>mons</i>	45'25	52'25	46'75	46	43'25	49	61	45'75	44'75	42'75
<i>tre</i>	41	34'50	41	34'50	36'50	28	38'50	33	18'50	26
<i>ke</i>	27'25	33	23'50	21'25	18'25	22	35'75	33'25	13'25	17'75
<i>bel</i>	27	22	29'25	29	31	31'25	40'25	26	25'25	26
<i>lun</i>	68	21'50	29'25	23	26'50	28'50	37	37'25	19'50	28
<i>kam</i>	39	24'50	39'50	30'25	31'75	32'50	48	38'25	27'75	34'50
<i>de</i>	39'75	20'25	12'75	18	18'25	22'50	23'25	24	29'50	20
<i>mort</i>	62'75(?)	87'25	74'25	64'50	64'75	97'75	64'50	52'75	69'75	58

36. Posat que més avall reproduïm les gràfiques que donen els quatre versos com a tals, i representant els punts de contacte a les síl·labes, creiem oportú d'estalviar aquí una col·lecció de figures que sintetitzin les mesures de les dites síl·labes per separat. Altrament, aquestes, no oferint-se multiplicades com els sons, i essent d'altra banda més reduïdes en nombre, ja permeten, en tot cas, ésser comparades amb major facilitat.

37. Una mirada a les figures 28, 29, 30, 31, basta per a sintetitzar els punts d'observació que venim anotant. Les línies de les deu experiències segueixen en general el mateix camí, les desviacions que s'hi noten essent ben rares. I si ens fixem una mica més en les

gràfiques, reportant-les en cada figura a la naturalesa dels versos i de les síl·labes, veurem que la quantitat normal en els versos primer i tercer està compresa entre 15-45 cm., mentre que en el segon i en el quart aquella es presenta un xic reduïda, anant de 15-35.

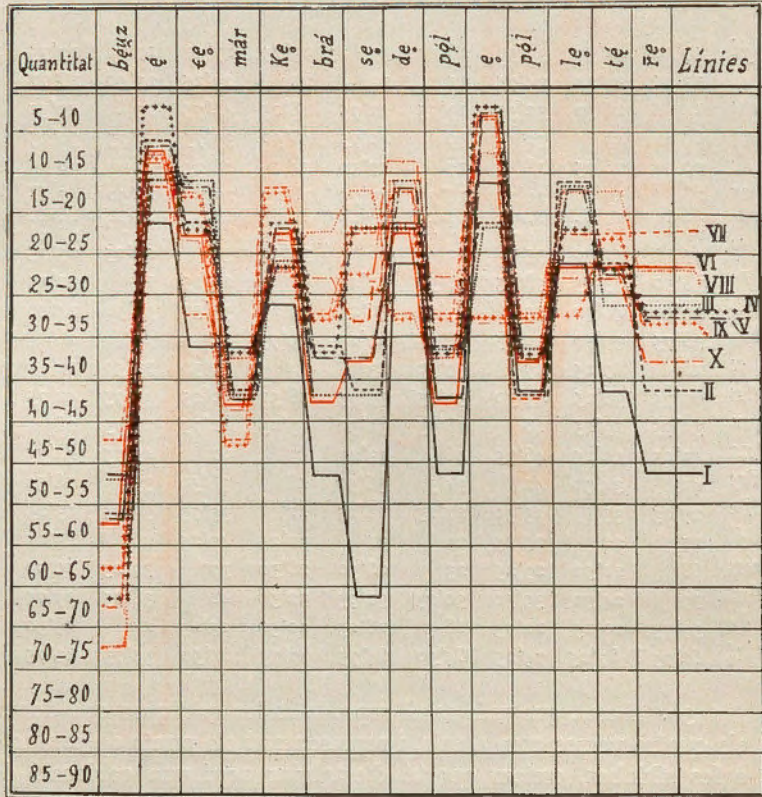

Fig. 28

amb la particularitat, però, que la síl·laba quarta del primer hemistiqui (*témz*) en el segon vers, i la sexta (*mòns-*) del quart, pugem ostensiblement dintre l'escala. D'altra banda, tenim, per no citar la primera síl·laba (*béuz*) de l'estrofa (comp. § 14), un màxim de quantitat en les agudes *òrt*, *mòrt*, finals de vers, que contrasta

vivament amb la que assenyalen les planes *tèrre*, *desfèrre*, també finals de vers. I això podria explicar-se per les xifres elevades que més amunt trobàvem per a *t* (§ 9) i que aquí naturalment vénen a integrar les sumes. Quant a les síl·labes constituïdes per

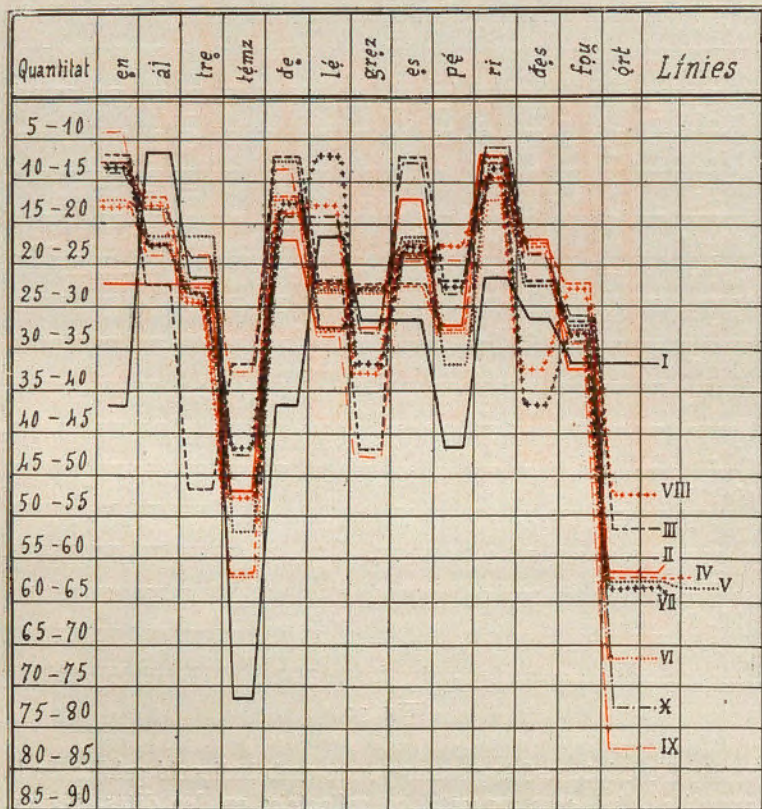

Fig. 29

un so únic (*é, è, u*), no calen comentaris, car no canvien en res els que s'han fet en parlar dels sons isolats (§§ 26, 31, 32). Les quatre figures creiem també que són suficients per a orientar prou sobre altres punts que poguessin interessar al lector.

38. Si deixant, doncs, tota altra observació volem fer un

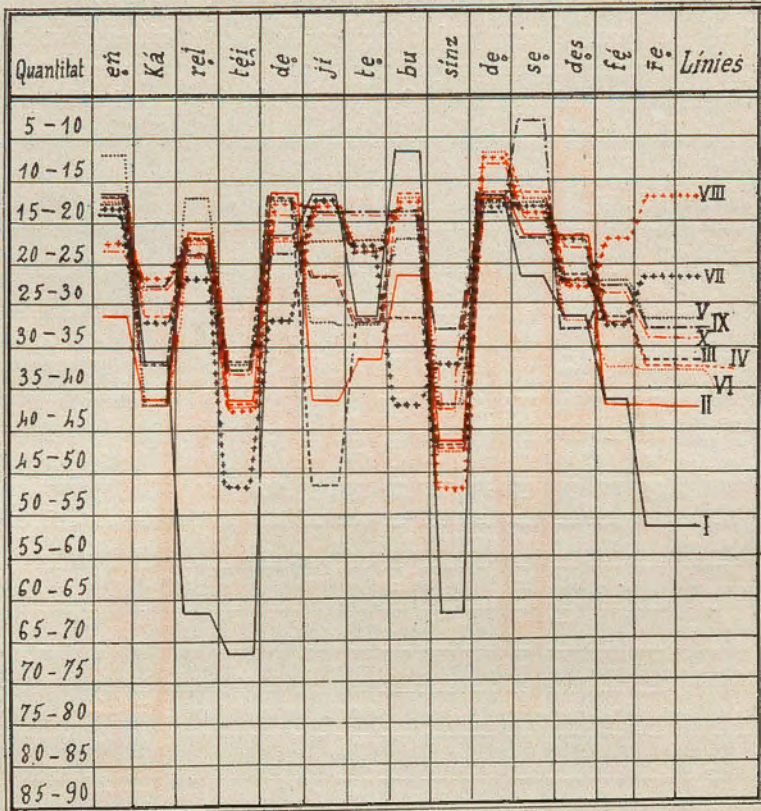

Fig. 30

assaig d'escriptura dels nostres versos amb indicació gràfica de la quantitat, tal com aquesta es reflecteix en les dites figures, tindrem:

béuz ē ēp mār kē brá sē dē pól ē pól tē tē rē
 en ál trē tēnz dē le grez es pē ri dēs fōu ört
 en ká rel tēi dē jē tē bu sinz dē sé dēs fé rē
 tōb brē u lán kōm mōns trē kē bel lun kám dē mōrt.

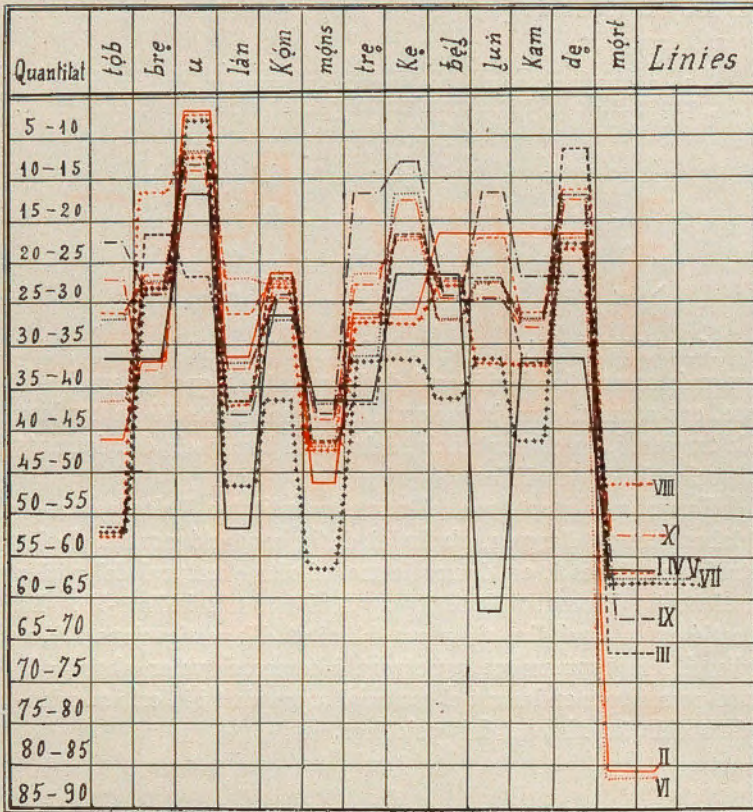

Fig. 31

on, com es pot comprendre, el signe doble = i el signe doble $\approx$ no indiquen altra cosa que una major llargada o una major brevetat de la síl·laba respecte dels signes senzills - i $\vee$ tradicionals. Amb el signe compost $\approx$ volem indicar les dues orientacions (unes breus, altres llargues) de les línies, en una síl·laba determinada.

Aquesta indicació de quantitat vol reflectir naturalment sols la impressió de conjunt que donen les gràfiques de les quatre figures. Resten, doncs, de banda les particularitats isolades dels

tres subjectes, per als quals, en tot cas, s'haurien hagut d'estendre traçats especials.

39. I així l'esquema del ritme quantitau normal en l'estrofa, proveint-lo d'una accentuació gràfica adequada, és aquest:

No s'oblidi, però, que en establir aquí aquest esquema, així com més amunt la significació de la quantitat que li serveix de base, ens atenim, com ja havem dit, a una impressió de conjunt dels traçats, i, en conseqüència, deixem de banda els desviaments excepcionals de les línies.

Fins a quin punt, ara, el ritme quantitau, l'alternança de síl·labes breus i llargues, s'adiu al de la recitació normal de les estrofes catalanes i, en darrer terme, al ritme natural del parlar en el nostre idioma, no podríem pas ni tan sols indicar-ho. La qüestió entra aquí dins un camp il·limitat d'investigacions i d'estudis, i seria sumament aventurat i temerari voler abordar-la sense posseir per endavant el material a propòsit i la crítica orientadora dels fonetistes i dels psicòlegs.

*

40. El fet interessant que, al nostre entendre, es desprèn sovint dels comentaris fets a les experiències dels deu recitats, ja ha estat apuntat diferents vegades en el decurs de l'article: una manifestació sorprenent de regularitat quantitativa en els tres subjectes en la producció dels sons com a tals (§§ 8-33), i, en conseqüència, també en la de les síl·labes; aquí, però, més accentuada.

Anotem, finalment, per via de completió dels nostres comentaris, la durada global dels versos i la de l'estrofa en els tres subjectes, que és com s'exposa en aquesta taula:

FULLES	VERS 1. ^r	VERS 2. ⁿ	VERS 3. ^r	VERS 4. ^t	SUMES TOTALES EN CM.	
SUBJECTE B	I	568'25	474'25	568'25	537'75	2.148'50
	II	458'00	405'75	455'00	458'00	1.776'75
	III	446'00	392'25	445'50	476'00	1.759'75
	IV	411'75	384'50	399'25	415'00	1.610'50
	V	418'50	384'50	373'75	415'00	1.591'75
	VI	435'50	411'00	395'75	456'25	1.698'50
SUBJECTE M	VII	379'00	386'00	398'25	533'25	1.696'50
	VIII	394'00	386'00	345'25	449'75	1.575'00
SUBJECTE V	X	369'75	354'00	323'50	383'50	1.430'75
	X	388'00	351'75	332'00	392'00	1.463'75

Les columnes verticals de xifres ens diuen que *B* ha empleat, en general, més temps que els altres subjectes en la dicció de l'estrofa, i que *M* n'ha empleat, així mateix, més que *V*.

Quant a ço que ens diuen les sèries horitzontals, no sabríem decidir-nos, de moment, a donar-hi gaire importància. Assenyalarem únicament el fet, que sembla deduir-se'n, d'un acoblament dels versos segon-quart i primer-tercer, amb una major durada per a aquests.

P. BARNILS

